

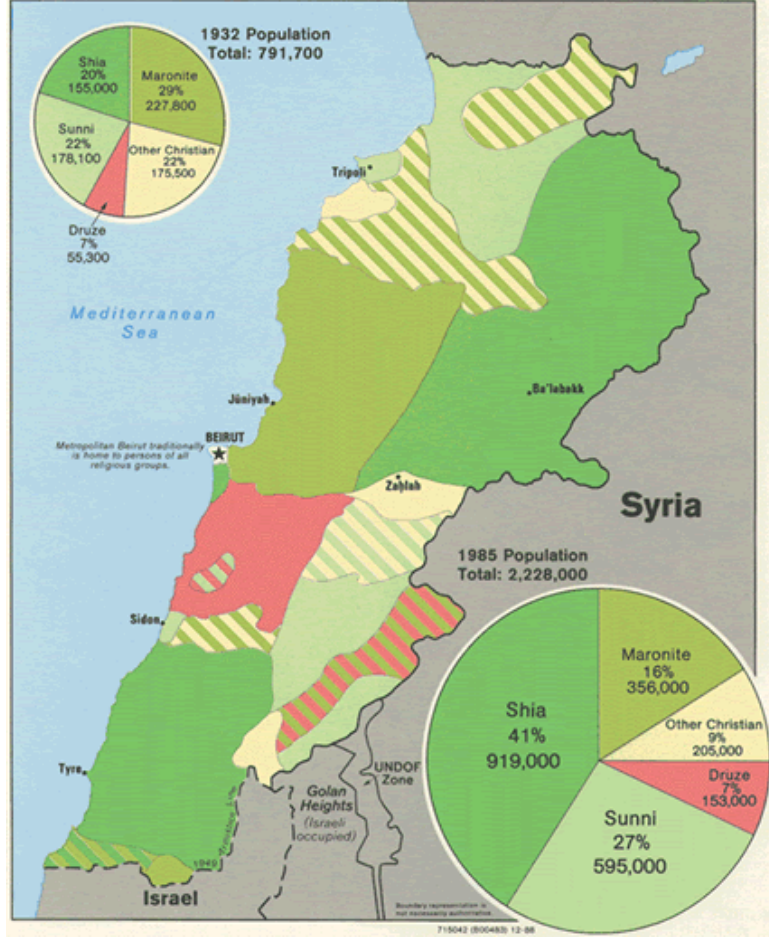
LIBANONS
KÁ
OBČANSK
Á VÁLKA

Tomáš Šmíd

VŠEOBECNÝ KONTEXT

- V důsledku svého geografické umístění a historie lze na Libanon ve 20. století nahlížet jako na centrum mnoha náboženství a kultur. Obecně lze říci, že na jeho území ve velké míře žili představitelé pouze dvou náboženství, a to křesťané a muslimové;
- Ovšem to by byl značně zjednodušující pohled, jelikož členové zmíněných náboženství se dělili celkově do 18 relevantních církví a sekt;

Contemporary Distribution of Lebanon's Main Religious Groups

VŠEOBECNÝ KONTEXT

II.

- Nejvýraznější a také nejdůležitější roli v konfliktu sehráli členové katolické církve, a to především maronité;
- Dále to byly větve islámské víry, což v našem případě znamenají sunnité, šíité a drúzové;
- První a poslední sčítání libanonského lidu proběhlo pod francouzským mandátem v roce 1932;
- Křesťané tvořili 50,7 % obyvatelstva, to znamená, že by již dále nebyli výraznou majoritní většinou, maronité samostatně tvořili asi 30%. Nicméně francouzské úřady započítaly do sčítání lidu i ty maronity;
- V průběhu let, díky rozdílnému přírůstku obyvatelstva, tvořili majoritní většinu muslimové; dnes cca 60 % populace, šíité versus sunnité prakticky napůl (každý po 30%);

VŠEOBECNÝ KONTEXT

III.

- Na Libanon a jeho populaci měly mimořádný vliv arabsko-izraelské konflikty;
- V důsledku prvního konfliktu odešlo do Libanonu 90 tisíc palestinských uprchlíků, přičemž počet uprchlíků se během arabsko-izraelských konfliktů neustále navyšoval, až se zastavil na čísle 450 000 Palestinců;
- Z toho 40 % žilo v uprchlických táborech po celém Libanonu, což mělo negativní vliv na křehké společenství libanonského obyvatelstva, které narušila početná palestinská menšina, v níž se rekrutovali členové ozbrojeného hnutí Organizace pro osvobození Palestiny (OOP);

POVAHA AKTÉRŮ OBČANSKÉ VÁLKY

- Kromě náboženských štěpících linií byla významným určujícím prvkem také linie levice versus pravice;
- Dalším významným prvkem byla podpora ozbrojených skupin, respektive milic od zahraničních aktérů, přičemž se jednalo o podporu Sýrie, Izraele a Íránu;
- V neposlední řadě měla značný vliv na podobu konfliktu intervence cizích států, mezi něž patřila Sýrie, Izrael, jednotky pod mandátem OSN (USA, Francie a Itálie) a jednotky Ligy arabských států;

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI

- **Křesťané** – především maronité; primárním cílem křesťanů bylo zachování Národního paktu (dohoda z roku 1943 vycházející z ústavy z roku 1926), který jim zaručoval jejich výsadní postavení. Tento cíl se snažili hájit po celou dobu občanské války; současně se snažili o zmenšení vlivu či vytlačení palestinských ozbrojených sil z libanonského území;
- Vytvořili křesťanský blok zvaný Libanonská fronta, jež tvořilo hnutí falangistů (Strana Kataíb) a jejich milice, reprezentované rodinou Džamáilů;

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI II.

- Milice a stoupenci prezidenta Sulejmana Frandžíji, jako třeba brigády Marada, taktéž maronité;
- Národní liberální strana a její milice v čele s představitelem Kemalem Šamúnem, formální nadkonfesní, ale podporovaná hlavně křesťany, hlavní ozbrojenou milicí byla od roku 1980 Tigers;
- Zahliotská skupina, řečtí katolíci z údolí Bikáa; Al-Tanzim krajně pravicová pravoslavná milice;
- Asyrské milice složené okolo strany Šurája, blízké Bašíru Džamáílovi, snící o znovuoobnovení Asýrie v dnešním severním Iráku, asyrští křesťané;
- Armáda svobodného Libanonu vedené Antoine Barakatem, maronitským důstojníkem a přívržencem Frandžíji;
- Strážci cedrů; Libanonské hnutí mládeže;
- Jiholibanonská armáda. Ozbrojená skupina, která se od oficiální armády oddělila a operovala v jižním Libanonu pod vedením generála Haddada;

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI III.

- **Arméni - Komanda spravedlnosti Arménské genocidy (Mstitelé arménské genocidy), později přejmenovaní na Arménská revoluční armáda, ti spíše pravíci, navázaní na Dašnakcutjun**
- **ASALA (Arménská tajná armáda za osvobození Arménie) marxistická, národní věc měli společnou, ASALA vlastně prosovětská, dašnaci chtěli nezávislou Arménii v historických hranicích;**

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI IV.

- **Muslimové** - muslimská komunita do značné míry roztržena. Obecně lze říci, že se v průběhu konfliktu projevovali spíše šíité než sunnité;
- Šíité nebyli na občanskou válku vůbec připraveni, zpočátku byli součástí propalestinského Libanonského národního hnutí; významní šíitští aktéři se zformovali až během války; nejvýznamnější z nich byla hnutí Amal a Hizballáh;
- Sunnité měli hlavní představitele Rašída Karámího a Abdullaha al-Yafiho;
- Za nejvýznamnější sunnitské hnutí lze považovat Libanonské národní hnutí, které v počátcích seskupovalo značnou část muslimských hnutí, avšak v průběhu času se z něj vyprofilovalo sunnitské hnutí, čemuž dopomohl i odchod levicových a šíitských organizací;

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI V.

- **Drúzové** - Předním politickým aktérem drúzske komunity bylo socialistické hnutí Progresivní socialistická strana (PSP) s Kamálem Džumblátem v čele;
- Džumblát disponoval dostatečnou politickou silou, aby mohl vyžadovat reformy libanonského politického systému. V první fázi občanského konfliktu levicový blok;
- Libanonský národní blok, vedený PSP stál v opozici vůči křesťanům a jejich syrské podpoře;

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI VI.

- Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) - z Jordánska se uchýlila výlučně do Libanonu, odkud chtěla dále provozovat svou protiizraelskou činnost;
- Dne 3. listopadu 1969 byla podepsána dohoda v Káhiře, dle které má OOP výlučnou moc nad palestinskými tábory v jižním Libanonu, čímž byl prakticky legitimizován její pobyt a činnost na libanonském území;
- Přítomnost Palestinců v Libanonu byla jedna z bezprostředních příčin, která vedla ke vzniku libanonské občanské války;
- Po celou dobu své účasti v konfliktu OOP stála proti křesťanským milicím a také proti státu Izrael;
- Hlavním cílem v intencích libanonského občanského konfliktu bylo vést útoky proti Izraeli, především z území jižního Libanonu.

PRIMÁRNÍ AKTÉŘI VII.

- **Stála kdesi mimo, slabá, generalita byla hlavně maronitská (Michel Aún), takže muslimové jí nedůvěřovali a dezertovali;**

SEKUNDÁRNÍ AKTÉŘI I.

- **Nepřímé zapojení Iránu do libanonského konfliktu zaktivovala izraelská intervence do Libanonu (1982), na kterou reagoval nový iránský režim konsolidací a podporou šíitského hnutí Hizballáh;**
- **Írán v izraelské intervenci spatřoval možnost a obhajitelnost vývozu islámské revoluce do Libanonu. V návaznosti na to vyslal do údolí Bikáa revoluční gardy o síle 500-1500 členů s cílem sjednotit šíity v boji proti izraelskému nepříteli. Výsledkem byl vznik hnutí Hizballáh, na kterém se Írán přímo podílel;**

SEKUNDÁRNÍ AKTÉŘI II.

- Írán se v počátku orientoval na navázání vztahů se šíitskou skupinou Amal, kterou v té době, po zmizení jejího vůdce Musy Sadra, vedl jeho nástupce Nabih Berri;
- Sadr byl orientován více na duchovní bázi, Berri ovšem posiloval sekulární prvky Amalu, což nekorespondovalo s íránskou politikou;
- Došlo ke sporům mezi Amalem a Íránem, ale i v samotném Amalu;
- Na základě zmíněného sporu se část hnutí radikalizovala a odštěpila se pod názvem Islámský Amal a na jeho platformě bylo posléze utvořeno právě hnutí Hizballáh;
- Výsledkem se jeví soupeření Amalu a Íránu prostřednictvím Hizballáhu o vliv nad šíitskou komunitu v Libanonu;

HIZBALLÁ

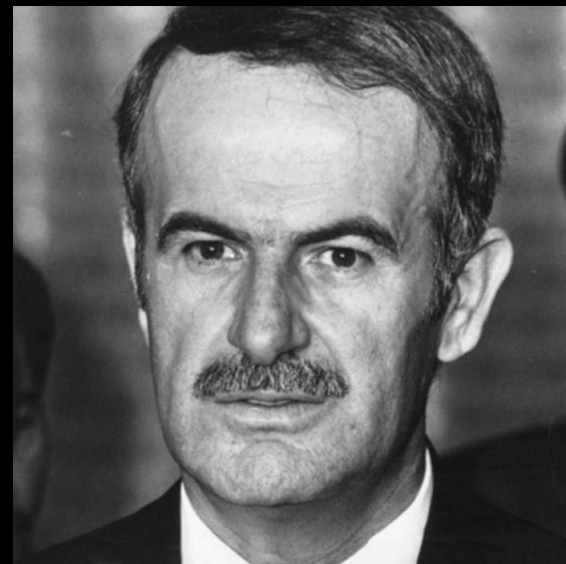
H

SEKUNDÁRNÍ INTERVENUJÍCÍ AKTÉŘI

- **Sýrie - v libanonském občanské válce oficiálně zastávala pozici prostředníka a zastřešovala své jednání neutralitou;**
- **Skutečná realita byla taková, že sledovala své národní zájmy. K jejich prosazení využívala jako prostředníky palestinská hnutí a muslimskou levici, které finančně a vojensky podporovala;**
- **Značnou roli v angažovanosti Sýrie v Libanonu sehrála představa Háfize Asada, syrského prezidenta, o vytvoření Velké Sýrie;**

HÁFIZ ASAD

SEKUNDÁRNÍ INTERVENUJÍCÍ AKTÉŘI II.

- Izrael - Stát Izrael je neopomenutelným aktérem libanonské války a to i proto, že se díky jeho intervenci v roce 1982 stalo libanonské území bojištěm arabsko-izraelského konfliktu;
- Izrael, jakožto stát hraničící s Libanonem, byl do libanonského konfliktu vtažen prostřednictvím útoků OOP;
- Útoky OOP vyvolaly ze strany Izraele odvetné přeshraniční akce mířící na základy OOP na libanonském území. V intencích stálých útoků OOP proti Izraeli, byly naplánovány a provedeny dvě vojenské akce pod názvy Litani (1978) a Mír pro Galileu (1982);
- S cílem vyhnat palestinské ozbrojence z Libanonu a ukončit ataky proti Izraeli. Cíl byl částečně naplněn prostřednictvím operaci Mír pro Galileu;

SEKUNDÁRNÍ INTERVENUJÍCÍ AKTÉŘI III.

- Organizace spojených národů se do libanonské války zapojila dvakrát. Nejprve v roce 1978 byl na základě rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 425 a č. 426 zastaven postup Izraele u řeky Litani, byly zřízeny a následně do země vyslány Dočasné jednotky Spojených národů v Libanonu;
- Následně v roce 1982 se jednotky UNIFIL podílely na dohledu nad stahujícími se oddíly OOP;

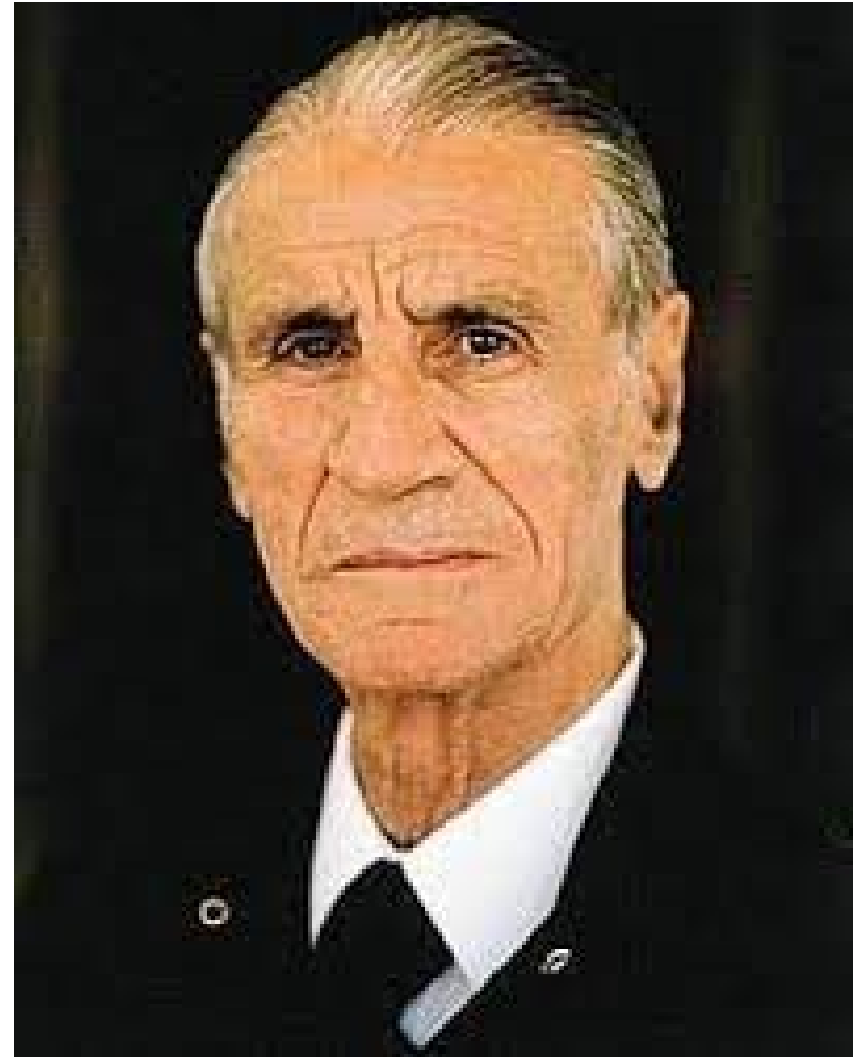
SEKUNDÁRNÍ INTERVENUJÍCÍ AKTÉŘI IV.

- **Liga arabských států, kromě pokusů o řešení konfliktu, sehrála v libanonské občanské válce nešťastnou roli, kdy po summitu arabských zemí v Rijádu (1976) legitimizovala Syrskou intervenci do Libanonu. Na rijádkém summitu bylo Sýrii navrženo, aby byly do Libanonu vyslány Arabské odstrašující síly (AFD), které by se skládaly z jednotek arabských států;**
- **Výsledkem summitu bylo vyslání kontingentu ADF do Libanonu o síle 30 000 mužů, z čehož 25 000 tvořili vojáci Sýrie, zbylých 5 000 tvořili vojáci z Jemenu, Súdánu, Saudské Arábie, Egypta a Kuvajtu;**

DYNAMIKA A PRŮBĚH KONFLIKTU

- Začátek občanské války (1975-1976);
- Spouštěčem pro vznik konfliktu byly události ze 13. dubna 1975, kdy proběhly nejprve při otvírání nového křesťanského kostela, za účasti vůdce falangistů Pierra Džamaíla, násilnosti mezi palestinskými fidajíny a falangisty a později u stejného kostela (Notre Dame) neznámí útočníci, stříleli po účastnících křtu a zastřelili čtyři lidi a ujeli;
- Téhož dne přišla odvěta, když byl při projíždění křesťanskou čtvrtí Ajn el-Remmámé zastaven autobus se členy palestinské organizace Fronta za arabské osvobození (ALF) a falangisté spustili palbu;
- Při útoku bylo zabito 27-34 osob, nazývá se to Autobusový masakr, nebo také Černá neděle;

PIERRE
DŽAMAÍL

PRŮBĚH A DYNAMIKA KONFLIKTU II.

- Jádrem konfliktu byla snaha levicových stran prosadit sociální změny a podpořit OOP v jejich boji proti Izraeli, zatímco pravice poukazovala na dodržování Národního paktu;
- V rozmezí zmíněného roku docházelo k větším či menším střetům, z nichž lépe vycházely síly levice, dokud se do konfliktu nevložila Sýrie, která podpořila pravicové, tedy křesťanské, síly a snažila se situaci v zemi uklidnit;

INTERVENCE SÝRIE

- **1. 6. 1976** vyslala do bojem zmítaného Libanonu vlastní armádu a začala obsazovat libanonské území;
- Tím skončila první etapa libanonského konfliktu, neboť ani jeden z aktérů nebyl schopný porazit toho druhého;
- Je potřeba říci, že se v průběhu času měnila povaha konfliktu, kdy původní štěpící linii levice x pravice nahradila štěpící linie křesťané x muslimové, respektive maronité x muslimové;
- První etapa konfliktu měl charakter spíše libanonsko-palestinský;
- Oficiálně ukončil první etapu summit v Rijádu, na kterém je rozhodnuto o ukončení války mezi falangou a levicí, přičemž do země byla vyslána spojenecká armáda čítající 30 000 vojáků, ovšem z toho 25 000 syrských;

KŘEŠŤANSKO-SYRSKÉ STŘETY 1978-1981

- Po dosažení dohod o příměří z Rijádu proběhla jednání mezi Asadem a Jásirem Arafátem v Káhiře, kde byl domluven společný vojenský postup proti Izraeli;
- Touto dohodou Sýrie skončila podpora křesťanských milic a začala podporovat libanonské levicové strany a palestinská hnutí;
- V návaznosti na jednání Sýrie uzavřeli křesťané pod vedením milice falangistů otevřené spojení s Izraelem;

JÁSIR ARAFÁT

KŘEŠŤANSKO-SYRSKÉ STŘETY 1978-1981 II.

- Do čela falangistů se postavil Bašír Džamaíl, jenž vedl boj za křesťanský a západní Libanon;
- V důsledku toho od roku 1978 se začalo hovořit o východním Bejrútu a horských oblastech jako o samostatném křesťanském státu ve státě;
- Akce falangistů byly chápány jako snaha vytvořit z Libanonu druhý Izrael, což vedlo k nárůstu vojenských střetů ze strany Sýrie;
- V rozmezí září a října 1978 dochází k velkým bojovým střetům mezi křesťanskými milicemi a syrskou armádou;

BAŠÍR
DŽAMAÍL

IZRAELSKO-PALESTINSKÁ VÁLKA (1978-1981)

- V březnu 1978 Izrael intervenoval na území jižního Libanonu;
- Operace nesla název Litani dle stejnojmenné řeky protékající Libanonem, u níž zastavili Izraelci svá vojska;
- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 425 vyzvala izraelská vojska k opuštění Libanonu;
- Izrael se skutečně stahuje zpět a jeho vojska jsou nahrazena misí OSN pod názvem UNIFIL;
- Rokem 1981 se situace začala znovu vyhrocovat. OOP útočila na jednotky Haddádovy JLA a také ostřelovala izraelské město Kirjat Šmona;

IZRAELSKÁ INVAZE (1982-1985)

- 3. června 1982 došlo k atentátu na Šlomu Argova, izraelského velvyslance v Londýně, palestinským odstřelovačem;
- 6. června 1982, 3 dny po atentátu na Šlomu Argova, začala operace Mír pro Galileu;
- Den před začátkem operace ministr obrany Ariel Šaron ujistil vládu, že operace bude omezená a izraelské jednotky nepostoupí více jak 40 km do vnitrozemí Libanonu a bude probíhat dva až tři dny;

IZRAELSKÁ INVAZE (1982-1985) II.

- Druhého dne izraelský postup pokračoval a zastavil se dvacet dva a půl kilometru od jižního Bejrútu;
- Téhož dne došlo ke střetům mezi izraelskou a syrskou armádou v údolí Bikáa na východě Libanonu;
- Dne 14. června 1982 došlo k obklíčení Bejrútu izraelským vojskem s cílem navázat kontakt s falangistickými složkami na jeho východní straně;
- Začalo dvouměsíční obléhání Bejrútu, kdy Izraelci 2 měsíce bombardovali západní Bejrút;
- Izraelská intervence byla prováděna z Šaronovy iniciativy, který nedodržel plán, jak jej nastínil vládě a opozičním stranám;

IZRAELSKÁ INVAZE (1982-1985) III.

- Po téměř 2měsících intenzivních bojů k 4. září odešla většina členů OOP;
- Současně s jednotkami OOP opustily Bejrút i syrské jednotky a vše byla připraveno k předání města do rukou Falangy;
- Klid zbraní skončil ve chvíli, kdy byl spáchán úspěšný atentát na nově zvoleného prezidenta Bašíra Džamaíla, k němuž se přihlásili palestínští muslimové;
- Izraelskými jednotkami byly uzavřeny palestinské uprchlické tábory Sabra a Šatíla, do kterých v noci 17. září 1982 vstoupily jednotky falangistů s cílem hledat palestinské bojovníky;
- Skončilo to vyvražděním obou táborů bez ohledu na povahu obětí – cca 2300 obětí;
- Po událostech v táborech Sabra a Šatíla byl na Izrael ze strany OSN vyvíjen tlak, aby opustil území Bejrút; jeho pozice nahradily mnohonárodnostní síly včetně jednotek americké námořní pěchoty;
- Dohoda byla přijata 17. května 1983 a obsahovala požadavek, aby území Libanonu opustila všechna zahraniční vojska;

VÁLKA O TÁBORY

- Boje uvnitř muslimské komunity o kontrolu nad palestinskými tábory;
- Jednalo se o soupeření Amalu, Hizballáhu a drúzské milice Fronta národní záchrany;
- Paralelně se jednalo o soupeření Sýrie a Íránu o zástupný vliv v Libanonu;
- Ve 2. polovině 80. let docházelo nadále k eskalaci konfliktů, za kterými stál vesměs Hizballáh;
- Docházelo k bombovým útokům a sebevražedným atentátům;
- Období 80. let se rovněž označuje jako období chaosu, kdy v zemi působilo na 40 teroristických organizací, měla dvě vlády a žádného prezidenta;

ZÁVĚREČNÁ FÁZE

- Od února do konce září 1989 byly vedeny krvavé boje mezi ozbrojenými skupinami generála Aúna a syrskými vojsky;
- Jako reakce byl vytvářen tlak ze strany LAS na ukončení bojů a sjednání příměří;
- V srpnu došlo k předložení Charty národního smíření, která požadovala příměří a odchod syrských a izraelských vojsk z Libanonu;
- V návaznosti na předložený návrh se v listopadu 1989 v Táifu sešlo 62 libanonských poslanců;
- Táífské dohody očividně vycházely ze syrského návrhu, který byl podán na začátku války;
- Reaguje na požadavky muslimské komunity ze 70. let, jejich výsledkem je stanovení rovnosti náboženských komunit;

MICHEL AÚN

ZÁVĚREČNÁ FÁZE A DŮSLEDKY

- Táifská dohoda aručila rovnoprávnost muslimů a křesťanů ve vládě;
- počet křesel v Národním shromáždění byl z původních 99 upraven na 128, z čehož 64 křesel bylo přiděleno muslimům a zbývajících 64 křesťanům;
- Kromě obecných deklarací se o Libanonu referuje jako o arabské zemi, tj. zemi s arabskou příslušností a identitou, zakladatele LAS, jejíž Chartu Libanon zcela respektuje;
- Počet obětí hodnověrně spočítat nejde, cca 120 000 - 150 000;